Albert Engström

DAIDALOS OCH IKAROS

En ofullbordad och förut opublicerad dikt

Bland Albert Engströms efterlämnade manuskript finns en förut opublicerad dikt om Daidalos och Ikaros. Albert Engströms dotter Fru Malin Engström-Thufvesson har välvilligt medgivit att dikten får återges i Tekniska Museets årsbok Dædalus för vilket uttalas redaktionskommitténs tacksamhet.

Ett tack riktas också till Bokhandlare P. Thulin, som fäst uppmärksamheten på manuskriptet. Detta består av fyra kvartoblad med blyertsskrift. En avslutande punkt saknas, varför dikten torde vara ofullbordad. Härpå tyder också det förhållandet, att manuskriptet inte renskrivits med bläck, vilket annars var det vanliga, samt att blankversen på några ställen sannolikt skulle ha justerats av Albert Engström, om dikten varit avslutad och avsedd för publicering.

Den direkta anledningen till diktens tillkomst var Albert Engströms första flygning, som han företog år 1917, då han medföljde den på sin tid för flygbragder kände marinflygaren Kapten C. G. Krokstedt. Denne störtade i Ålands hav år 1918 tillsammans med vårt lands förste flygpionjär Carl Cederström med vilken Albert Engström tidvis umgåtts. I krönikan »Att flyga» i Strix nr 49, 5 dec. 1917, har Albert Engström skildrat sin första färd med aeroplan. Skildringen är omtryckt i samlingen »Medan det jäser».

Enligt Lektor Hans Kristoffersons åsikt har Ovidii Metamorphoser med skildringen av sagan om Dædalos och Ikaros inspirerat opusets första del på hexameter. Luftens erövring med motordrivna flygfarkoster torde särskilt ha entusiasmerat Albert Engström, vilken gärna intresserade sig för allt nytt som innebar en utveckling. Vid manuskriptets tillkomst hade flygningen krävt många offer av människoliv. På detta syftar diktens sista strofer.

Red.

Daidalos värv var ändat och stolt han betraktade värket,
vingar av fjädrar och vax åt sig själv och åt Ikaros, sonen,
konstfullt löpande remmar och don att fästa och spänna
runt kring skuldrornas par och armarnas kraftiga tvefald,
midjans spänstiga smärthet och benens seniga styrka.
Nu han lärde sin son hur tranor flyga och örnar
brukande vingarna än som segel och än såsom åror,
och en morgon då gryningen steg över Kárpathos klippor
fäste han vingarne lugnt på sig själv och den älskade sonen
så förmanande: Styr efter mig och bruka din lärdom!
Sedan de smögo sig ut ur den irrgång åt Minos han själv byggt
lyfte i morgonrodnadens ljus och lämnade Kreta
klokt begagnande vingarnes ställ i den tidiga brisen.
Friheten låg framför dem med sjö och oändliga rymder.
Sakta höjde de sig. Allt tystare brusade havet
mörkblått och djupt under fader och son som stundom med vingslag
stundom seglande svävade fram mot sitt älskade Hellas.
Men nu blixtrade guld och solen steg upp över Rhodos,
Kýtera sam som i brand på de ljusnande vågornas purpur
Melos och Ios badade skönt i skimrande soldis
och mot lysande moln sköt Naxos djärvt sina toppar.
Lugnt för att spara armarnes kraft och blickande rakt fram
Daidalos vände åt väster att ej bli bländad av solen,
som med pilar av eld besköt de flygandes ögon.
Ikaros, ynglingen, glömsk av hans råd och gripen av yster
vildhet, spände sin kraft i jublande känsla av styrka,
hälsa och sjungande mod och steg, förgätande fadern,
högt över molnen och ropade ut sin lycka att leva
mot den blånande rymd, som välvde sig skön och oändlig,
mjuk och lockande hemlighetsfull över arkipelagen,
som låg fjärran i djupet och dold, av drivande skyar.

Högre! ropade himlen. Jag kommer! bultade hjärtat.
Närmare! ropade solen. Jag kommer! klang det i själen.
Snabbare! Ikaros! brusade det genom ynglingens huvud
som en sirénmelodi och de härliga lemmarne rördes
obevekligt och starkt och i allt snabbare rytmer
flög han för nära Solgudens vagn. Det smältande vaxet
droppade ned som gyllene regn och ur fjädrarnas snömoln
störtade Ikaros ned i det purpurfärgade havet.

* * *

Låt Daidalos betyda vetenskapen
och Ikaros en dröm om gyllne frihet
ifrån de bojor som oss hålla fast
vid jordens yta! Själen har ju vingar
men kroppen inga. Låt oss skapa vingar
åt kroppen även, starka goda flygtyg,
som komma tid och rum att krympa hop.
Till det de äro värda för de andar
som i oändligheten och i evigheten
förmå att se det enda värkligt sanna.
Vi leva i en tid då idealen växla.
Vad sanning var i går är lögn i dag.
Mekanisera vi måhända idealen?
Vi ha ej tid att vänta svar, men känna
att lösen heter framåt!! Och att takten
är snabb som aldrig förr. Världsmotorn surrar
och överröstar barnens blyga frågor.
Nu är det ej förståndet, utan viljan
att fullt förstå oss själva, som oss för
emot de ideal, som tiden kräver.
Det har väl aldrig varit lätt att leva
men nu vi måste hårdna till mot livet
och mot oss själva, fostra oss till självtukt,
och den som icke rätt kan fatta tiden
och siar om fördärv och undergång,
han kan blott se tillbaka och ej framåt.

Han *vill* ej livet. Ådrorna förkalkas,
han blir en saltstod och förtjänar döden.
Och aldrig än i mänsklighetens kamp
personligheten stått i högre kurs än nu.
Vi kräva *saklighet*. Ungdomen har den
och skapar nya friska ideal
att leva för och krossar målmedvetet
de gamla ruttnade, som hindra farten.

* * *

Vi vilja bli materiens stränga herrar
och ej dess slavar. Den som ej går med
i denna strid är säkert överflödig.
Vi vilja värkligt känna att vi leva
och känna detta starkare och högre
än någonsin förut. De tillfredsställda,
de nöjda ibland oss må stänga dörren
till cellen inifrån och vrida sönder låset.
Vi känna livet starkast, då ett mål
av djup betydelse syns hägra för oss
och tvingas inom räckhåll för vår vilja.
Teknikens, värklighetens bästa män
med höga ideal i hjärtat gömda
ha alltid visat oss det bästa sättet
att göra anden till materiens herre
igän, för varje gång vi lupit fara
att av dess hemska makt förintas helt.
Och detta gäller särskilt om vår flygkonst.
En flygare som ej är idealist
och realist på samma gång, må vända
tillbaka till sin mark och plöja i den.
En flygare är en personlighet
och däri ligger hans moral och styrka.
Förvärkligandet av vår dröm syns nalkas.
Vi ana redan luften kring vår jord,
ja, etern som från andra klot oss skiljer
befaren med maskiner, frukter av

allt högre snille och allt större mod
av män och kvinnor, dristigt målmedvetna
personligheter med förnäma viljor
till allt som då skall kallas gott och ädelt.
Men varje framsteg kräver liv och tårar
så har det varit och skall alltid bli.
Ty så är lagen, sträng och kall, orubblig,
men minns: allt blod som spillts för detta mål
har en gång strömmat ut från tappra hjärtan
och flödat genom starka unga armar
och dristigt kloka ögon hava spanat
längs molnig stig och genom nätters dunkel
till dess en dag de slocknade i döden.
Men över änkors sorg och faderlösas
och genom kval och livets alla fasor
maskinen rusar mer och mer fullkomnad,
och obeveklig, blind för nöd och lycka,
ett väsen, kanske snart med egen hjärna.
Men låt oss våra hjältars gravar smycka